

תוכן עניינים

1. סיקור התהליך הקבוצתי ולמעבר בין השלבים.....3
2. סוגיה רגשית עיקרית שעמה התמודדה הקבוצה6
3. התייחסות תיאורטית לסוגיה שהועלתה.....7
8. רשימת מקורות.....

1. סיקור התהליך הקבוצתי ולמעבר בין השלבים

עבודה זו תיטוב על קבוצת מתנדבים בעבור ילדים עם מוגבלויות בה התחלנו להשתתף כחלק מצוות מתנדבים שמסייע לילדים אלו ברשות המקומית. מדובר על קבוצה של כשלושים איש ואישה, שקמה לפני כשנה ביוזמה מקומית של תושבים. לקבוצה היה מנהל קבוצה, ששימש כמנהיג ואף כמעין מנחה. ניתן לסווג קבוצה זו כקבוצת התערבות, מאחר ונולדה מתוך צורך של הפרט (ילדים עם מוגבלויות) ועניין של הקהילה להקל על מצוקת הילדים. בקבוצה זו עוזרים לילדים בדרכים פרקטיות יחסית – מעבירים להם חוגים, עוזרים להם מבחינה בירוקרטית, מעבירים אותם ממקום למקום לפי הצורך וכדומה.

נבחן את תהליך ההתפתחות של הקבוצה בצורה תיאורטית, דרך שלבי התפתחות הקבוצה על פי **התיאוריה של שלבי התפתחות הקבוצה של מקינזי ולייבלי** (MacKenzie & Livesley, 1983). נציג כל שלב ונבחן כיצד הוא התבטא בקבוצה. נזכור כי הקבוצה הינה בת שנה, ועדיין ממשיכה בפועלה. לדעתנו, וכפי שגם נראה בנייתו, מנהל הקבוצה שימש כמנהיג הקבוצה וגם כמנחה.

במהלך השלב הראשון, ההתקשרות, מעורבות חברים נוצרת דרך חשיפה עצמית ותחושה של חברות וקישור (Thorgeirsdottir, Bjornsson & Arnkelsson, 2015). כל חבר מנסה להשיג תחושת שייכות, מעורבות והבנה משותפת (אוניברסליות) בתוך הקבוצה, על ידי חשיפה עצמית זהירה ומתן משוב לאחרים (Li, Kivlighan Jr, Paquin & Gold, 2021). מנחה הקבוצה צריך לעבוד באופן פעיל על מעורבות החברים (Thorgeirsdottir, et al., 2015).

במקרה שלנו, השלב הראשון החל כשהקבוצה הוקמה לפני כשנה. משתתפיה, ברובם, לא הכירו זה את זה מראש. בתחילה, התאפיינו היחסים בהססנות בפתיחות לאחרים, אשר לפי המודל, נובעת מחשש מדחיה – החשש כי אחרים לא יקבלו אותנו (Thorgeirsdottir, et al., 2015). בנוסף, החברים הגיעו מרקע מגוון – בגיל, במקצוע, בשלב בחיים, ביישוב וכו' – כאשר הדמיון ביניהם נבע בעיקר מהרצון העז לעזור לילדים עם מוגבלויות. אינטואיטיבית, החברים הבינו, כי חשיפה של שונותם דרך גילוי עצמי של עובדות שטחיות של עצמם, עלולה ליצור התססה ומרחק חברתי. בכדי להימנע ממתחים, הנובעים משונות, חברי הקבוצה נטו להימנע מגילוי עצמי, אשר הוא נדרש על מנת לעבור לשלב הבא, שלב הבידול, בו מתמקדים בהבדלים ולא בדמיון. זה התבטא בכך שהם הסתגרו ולא שיתפו מידע על עצמם.

המנהל ראה כי החברים סגורים יחסית ולא מתקשרים, והבין כי על מנת שהם יתפקדו כחלק ממערכת חברתית, ויהיו יותר מעורבים ופחות נמנעים בתהליך הקבוצתי, הרי כי נדרש מהם להתמודד עם הפחד מדחיה ולהתחיל לשתף יותר. לכן, המנהל ניסה לקדם שיח בין משתתפים שלא הכירו תוך עידוד חשיפה עצמית ומשוב לא שיפוטי. לשם כך יזם מגוון מטלות בזוגות ושלושות של מתנדבים, שיצרו הזדמנויות לתקשורת בינאישית. מלבד זאת, הוא ערך דיונים שבמהלכם, כל אחד היה צריך להציג את עצמו לאחרים וניתנה הזדמנות לאחרים להגיב על כך, תוך שמנהל הקבוצה מקפיד על שיח מכיל ולא שיפוטי. הודות לניווט האינטראקציה הקבוצתית על ידי המנהיג במפגשים בצורה שמעודדת פתיחות ומרחב בטוח, המשתתפים חשפו על עצמם יותר מידע, הצליחו למצוא מכנה משותף ביניהם, וכך גברה הלכידות ביניהם. יש לציין, כי למרות שנחשפו שונויות מסוימות בין החברים (לדוגמא, רקע דמוגרפי שונות, עמדות פוליטיות שונות וכו'), החברים נמנעו מכניסה ל"בורות" אלו מחשש להצפת מתחים אפשריים. הלכידות הגוברת, ביחד עם הגילוי העצמי של הבדלים ראשוניים, אפשרה לקבוצה לעבור לשלב השני.

למעשה, שני השלבים הבאים הם שלבים שמאפיינים היפרדות. בשלב השני, הבידול, החברים מתמקדים בשונות ולא בדמיון. הוא מאופיין בקונפליקטים שצצים בין החברים, אשר מתחילים להבדיל את עצמם זה מזה (Thorgeirsdottir, et al., 2015). החברים עוברים מתפיסות של אוניברסליות לקראת הכרה בשונות ביניהם, שעלולה לגרום למתח ועוינות בקרב הקבוצה. החברים עשויים להראות מעורבות או הימנעות מוגברת עם הופעת קונפליקטים מוגברים (Li, et al., 2021). בשלב השלישי, אינדיבידואציה, לאחר ההכרה בשונות, החברים מגלים דברים חדשים על עצמם ולומדים לקבל את עצמם ואת אחרים. המשימה, בשלבים אלו של היפרדות, היא לסבול רגשות שליליים ולפתור קונפליקטים (Thorgeirsdottir, et al., 2015).

לאחר כחודשיים מתחילת הדרך, החל הבידול, שכן קונפליקטים החלו לבצבץ, על רקע השונות בין החברים. לדוגמא, מבחינה אקדמית, חברים מרקע של סיעוד, לעומת חברים מרקע של חינוך, לא הסכימו כיצד להתייחס לילדים עם מוגבלויות. כמו כן, חברים עירוניים החלו להיות פחות סבלניים לאיחורים של חברים מיישובים כפריים, שהתחבורה הציבורית אצלם פחות טובה ומעכבת אותם. ובנוסף, חברים מבוגרים יותר נטו

להתלונן על כך שהצעירים יותר אינם בשלים מספיק וחסרי ניסיון בטיפול באחרים. שונות אלו – אקדמיות, מקצועיות גיאוגרפיות וגילאיות – ערערו על תפיסת האוניברסליות בין החברים שכוננה בשלב הקודם והובילו לוויכוחים בקבוצה, אשר שילהבו חלק מהחברים בוויכוחים בעוד שגרמו לחברים אחרים להתכנס בעצמם (Li, et al., 2021).

בנוסף, מנהל הקבוצה ניסה לנהל את השלבים האלה בכך שניסה לתת כלים, שיאפשרו להתגבר על אתגר מציאת דרך לפתרון הקונפליקטים לאחר הכרה בשונות הבינאישית. לשם כך, הוא ביקש לשפר את המיומנויות הבינאישיות של תקשורת אפקטיבית ומשא ומתן יעילים. לאחר הוויכוחים בנושאים שנמנו לעיל, מנהל הקבוצה הוסיב את כולם יחד לדיון קבוצתי, במהלכו ביקש מהם להציג את המצוקה של כל צד על מנת לעורר אמפטיה, לעודד הקשבה פעילה (לא לדבר בזמן שאחרים מדברים, לאמץ גישה לא שיפוטית ולהתעניין לאחר מכן בדברי הדובר) וגם לקבל בשלווה ביקורת בונה ועניינית. לאחר מספר שיחות קבוצתיות כאלו הריבים החלו לשכוח לאיטם, החברים החלו למצוא יותר את דרך המלך ופתרונות יצירתיים למצבי הבעיה. לדוגמא, ארגון הסעות מאזורים כפריים, אימוץ גישה היברידית לילדים עם מוגבלויות המשלבת בין האסכולות האקדמיות השונות ביחס לילדים עם מוגבלויות, ויישום רעיון של תכנית מנטור שמשלבת בין מבוגרים לצעירים כך שהצעירים יקבלו ליווי הולם.

כך החברים התגברו על הקונפליקטים ועברו לשלב האינדיבידואליזציה, בו קיבלו את השונות של חבריהם וגם למדו על עצמם דברים חדשים, כגון שיפור הקשבה ומתן משוב. הודות לאווירה השלווה יותר, החברים החלו להתמקד יותר בביצועיהם במשימות הסיוע לזולת וגם ההתקרבות ביניהם גברה, וכך ניתן לעבור לשלב הבא.

במהלך שלבי העבודה הבינאישית, שהם השלב הרביעי של היווצרות אינטימיות והשלב החמישי של מחויבות הדדית, הפוקוס עובר מדגש מהבדלים בינאישיים לחקירה מעמיקה יותר של הפרט וכן הלכידות הקבוצתית גוברת (Thorgeirsdottir, et al., 2015). בשלב של האינטימיות, החברים מעבירים את המיקוד מהקבוצה כולה להתמקדות בפרט וחוקרים זהות ואינטימיות בינאישית